

Ammatillinen opintomatka hunajantuottajille 4-6.6.2019 Viroon

Viron hunajantuotanto on kasvanut ja kattaa maan kulutuksen. Maasta myös viedään vähäisempiä määriä hunajaa mm. Kiinaan. Hunajaa myös tuodaan Viroon, lähinnä halvempia hunajalaatuja. Viron kotimaan kulutus on n. 1 kg henkilöä kohden. Suomessa vastaava luku on n. 700 grammaa, mutta puolet kulutettavasta hunajasta tuodaan. Kokonaisuutena Suomen ja Viron tuotantomäärät ovat likimain yhtä suuret.

Viron ammattimainen hunajantuotanto on vielä suhteellisen nuorta, mutta kehittynyt nopeasti. Useat maan suurista tuottajista ovat hakeneet tuotannon oppinsa Suomesta ja Ruotsista työskentelemällä maiden suurilla mehiläistarhoilla. Selittävä tekijä alan nopealle nousulle Virossa on myös aloittavien tuottajien saamat hyvät tuotannon käynnistysavustukset. Tämän saamisen ehtona on, että tuottaja on suorittanut mehiläishoidon ammattitutkinnon. Pesien Keskisato on n. 60 kg/pesä. Tämä on pari kymmentä kiloa Suomen keskisatoa korkeampi. Hyvän sadon takana on runsaat luonnon laitumet ja suuret syys- ja kevätöljykasvien viljelyalat. Keskimääräinen tarhakoko, 24 pesää, on kaksinkertainen Suomen vastaavaan verrattuna. Myös keskimääräinen hunajapesien määrä tarhaajaa kohden on Suomen vastaavaa suurempi. Suurimmalla tuottajalla on 1500 pesää. Mehiläisten suorittama hunajan keruu painottuu pääasiassa alkukesään. Viron mehiläispesien lukumäärä on nykyisin reilut 40.000. Suomen vastaava luku on n. 60.000. Ongelmaksi tunnistettiin varroapunkin yleisyys.

Viron hunajapesien paikat on merkitty karttasovellukseen, josta ne ovat nähtävissä. Karttasovellus on kaikille avoin ja löytyy osoitteesta www.kls.pria.ee/kaa-rt/. Menettely helpottaa pesien tasaista jakoa alueille ja vältetään pesien sijoittelua lähekkäin. Vastaavanlaista pesien paikkojen merkintäkäytäntöä ei Suomessa ainakaan vielä ole.

Ensimmäinen vierailukohde oli **Tarmo Jaanitskin** yritys Paradiisi Mesila OU <http://www.paradiisimesila.ee/>. Tuottajalla on 300 kappaletta luomumehiläispesiä sekä hunajantuotantotarvikkeita myyvä liike. Tarvikkeita valmistettiin sekä itse että välitettiin eri valmistajien tuotteita. Myynti tapahtui tilalla vieraileville ryhmille ja netin kautta. Tuotteilla on hyvä maine suomalaisten tuottajien keskuudessa ja matkan osanottajat täydensivät varastojaan innokkaasti.

Kuvassa osallistujien tarviketäydennystä

Tarmo Jaanitskin tarhaus oli kokenut myös 2010-luvun alussa pahoja tappiota valtaosan pesistä tuhouduttua. Tuho oli niin täydellinen, että tuotanto lopetettiin hetkeksi kokonaan. Syinä pesien tuhoutumiseen esitettiin vanhoja ympäristömyrkyjä ja varroapunkkia. Osin syyt jäivät selvittämättä. Oppinsa hunajantuotantoon Tarmo oli saanut käymällä Olustveren maatalousoppilaitoksen hunajantuotantokoulutuslinjan ja työskentelemällä kaksi kesää Suomessa.

Kulunut alkukesä oli ollut suotuisa ja pesissä oli jo nyt neljä kehää. Tarmon mukaan tulossa on kokonaisuudessaan hyvä hunajakesä. Tarmo oli kehittänyt hoitotoimenpiteitä pitkälle. Hoidon keskeisiä toimenpiteitä oli pesien tasaaminen saman vahvuiseksi ja kevätjaokkeiden teko, parveilun tarkka estäminen sekä tehokas, monivaiheinen varroapunkin torjunta.

Toisen päivän ensimmäinen kohde oli **Ardi ja Ergi Astenin** Asteni Mesindus OU, <https://asten.ee/>, jossa tuotettiin hunajaa sekä valmistettiin hunajankäsittelykalustoa. Hunajantuotanto kulki Asteneilla suvussa, sillä meille toimintaa esitellyt Ardi Asteni on ollut itsekin hunajantuottaja jo vuodesta 1990. Sen lisäksi isänsä ja isoisänsä olivat olleet hunajantuottajia. Opin tuotantoon Ardi on saanut paitsi käytännössä, mutta myös käymällä Olustveren maatalousoppilaitoksen hunajantuotantokoulutuslinjan. Laitteiden tuotanto oli alkanut v. 2013 omaan käyttöön valmistetuista koneista.

Ardi kuvasi omaa hunajan käsittelynsä muuttumista. Ensimmäisessä vaiheessa linkous tehtiin keittiössä, josta siirryttiin pihan aittarakennukseen ja sieltä Viron EU-jäsenyyden pakottamana vaatimukset täyttäviin sisätiloihin. Tuotanto koki pahan takaiskun v.2007 kun tulipalo tuhosi hunajan käsittely- ja varastotilat. Nämä rakennettiin kuitenkin uudelleen samalle paikalle. Tuotannossa on tällä hetkellä n. 300 pesää ja hoitotyöstä Arvi sanoi tekevänsä 95 % itse. Tämän kesän osalta tuotanto näyttää hyvältä. Pesien korkeus oli jo nyt 4-5 kehää, ja pesäkohtaiseksi hunajan määräksi arvioitiin 30-40 kg. Ardin ilmoittama kannattavuusraja oli 40 kg, jonka jälkeen tuotanto muuttuu vasta voitolliseksi. Varroapunkin torjunnassa Ardilla oli käytössä sähköllä toimiva oksaalihapon kaasutuslaite, jota myös myydään. Pesät käsiteltiin sadonkorjuun jälkeen elokuussa kolme kertaa ja kerran loka-marraskuussa.

Jatkuvan haitan tuotannolle aiheuttavat viime vuosina runsastuneet näätäkannat. Näädät tekevät reiän laatikon kylkeen ja ryöstävät hunajan.

Näädän tuhoamia pesiä

Myös karhut vierailevat tarhoilla, jopa pihassa sijaitsevilla pesillä. Pahin karhujen aiheuttama yksittäinen vahinko oli, kun karhu tuhosi 44 pesää. Myös tikat häiritsevät mehiläisiä koputtelemalla nokallaan ja tekemällä reikiä pesien laatikoihin.

Laitevalmistus on kasvanut kuudessa vuodessa liikevaihdoltaan merkittävästi ja työllistää nykyisin jo kymmenkunta ulkopuolista työntekijää. Viron omien markkinoiden ollessa pienet tuotantoa meneekin vientiin mm. Suomeen, Ruotsiin, Australiaan ja Etelä-Afrikkaan.

Päivän toinen tapahtuma oli tutustuminen Olustveren kartanon toimintaan ja sen koulutustarjontaan. Kartano toimii monenlaista koulutusta tarjoavana oppilaitoksena. Kartanon rakennuksissa toimii lisäksi monia käsityöläisiä mm. villatupa, sepänpaja, savipaja ja viinatehdas. Kartanon päärakennuksessa sijaitsee matkailukeskus. Kartanon keskus on siirtynyt nykyiselle paikalleen v. 1632 ja alkuperäinen 400 vuotta vanha päärakennus on yhä nykyisin olemassa.

Kartanon vanha ja uusi päärakennus

Uusi päärakennus sijaitsee vastapäätä vanhaa päärakennusta ja on rakennettu v. 1903. Vuodesta 1919 lähtien kartano on ollut valtion omistama. Kartanoon kuuluu tällä hetkellä n. 500 ha maata. Kartanon tiloissa on toiminut yhtä jaksaisesti v. 1920 lähtien maanviljelysoppilaitos. Kotieläinopetus sijaitsee Turissä. Olustveren koulu, on nykyisin Viron ainoa toisen asteen maatalousopetusta antava oppilaitos. Maatalouskorkeakoulu on yliopiston yhteydessä Tartossa. Olustveren maatalousoppilaitoksessa opiskelee nykyisin n. 300 oppilaitosta ja koulutus kestää 3,5 vuotta.

Päivän viimeinen ohjelma oli tutustuminen Olustveressä annettavaan mehiläistalouden ja hunajantuotannon koulutukseen ja koulun omaan mehiläistarhaan. Opetusta ja mehiläistarhaa meille esitteli mehiläistarhauksen opettaja Valmar Lutsar. Hän oli itse ollut koulun kurssilla v. 87-90 ja työskennellyt kurssin jälkeen lähes kahden kymmenen vuoden ajan mehiläistarhauksen parissa Suomessa. Mehiläistarhauksen opetus alkoi Olustveressä v. 1972, lopetettiin välillä, mutta käynnistettiin uudelleen v.2012. Koulutus kestää reilun vuoden ja toimii aikuislinjana. Koulutus antaa valmiudet ammattimaisen hunajantuotannon käynnistämiseen ja harjoittamiseen. Hakijoita on paljon, joista koulutuksen aloittaa vuosittain 25 opiskelijaa. Opetusta annetaan myös pientuotantoon tähtääville hunajantuottajille. Mehiläistarhauksen eri osa-alueista järjestetään myös yksittäisiä kursseja, joista esimerkkinä on tänä vuonna järjestettävä emokasvatuksen 48 tuntia kestävä kurssi. Koulutus on opiskelijoille ilmaista. Päivän aikana näimme aitiopaikalta mehiläisten parveilun ja karanneen parven pyydystämisen.

Oksaan kiinnittynyt, karannut parvi ja sen yläpuolelle tuotu pesä, jolla karkulaiset pyydystettiin.

Viimeinen vierailukohtemme oli **Jaanus** ja **Taavi Tullin** Kumalane OU. Yritys oli keskittynyt hunajan tuottamiseen ja tuotannossa tarvittavien kehien valmistukseen. Toimintaa meille esitteli Taavi Tull. Samoilla omistajilla oli jonkin matkan päässä toinenkin yritys, Meveda OU, joka on keskittynyt hunajan pakkaukseen ja emojen kasvatukseen. Meveda OU:n toiminnasta vastaa Jaanus Tuli, joka on Taavi Tullin isä.

Kumalane on Viron suurin hunajan tuotantoyksikkö, jonka pesämäärä on 1500. Tuotanto oli hajautettu laajalle, neljän maakunnan alueelle. Kaikessa toiminnassa pyrittiin ja oli pakko pyrkiä tehokkuuteen. Tarhakoko oli joko 20 tai 44 pesää. Pesät oli jaettu lavojen päälle, neljä pesää kullekin. Pesä käsiteltiin aina lavoittain neljän yksiköissä. Kuorma-autoon mahtui 11 lavaa eli 44 pesää ja tästä muodostui myös tarhakoko. Käytössä oli myös viiden lavan eli 20 pesän tarhoja. Suuri tuotantomäärä vaatii myös suuren tuotantotarvikkeiden määrän. Mm. sokeria kuluu pesien ruokintaan vuosittain 50 tonnia. Mittava tuotanto hoidetaan kymmenen ulkopuolisen henkilön voimin. Virolaista ammattitaitoista työvoimaa ei ole saatavissa, jonka takia työntekijät tulivat Moldovasta. Satotason sanottiin olevan usean vuoden keskiarvona yli 50 kg. Tuotantotapojen jatkuva kehittyminen ja vuosien erilaiset sääolot tekevät vuosien välisen vertailun kuitenkin vaikeaksi.

Matkakertomuksen laativat: Jukka Saarinen ja Lauri Ruottinen